

PROVINCIE FLEVOLAND

Uitvoeringsprogramma invasieve exoten Flevoland

December 2022

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Wettelijk kader	5
2.1 EU-Verordening	5
2.2 Nationale wetgeving	6
2.3 Overgang naar Omgevingswet	6
3. Verantwoordelijkheden	8
4. Samenwerken en kennisdelen	10
5. Aanpak soorten	11
6. Monitoring en rapportage	26
7. Communicatie	27
8. Financieel kader	28
8.1 Middelen	28
8.2 Kader subsidieverlening	29
8.3 Risico's	29
9. Vervolgstappen	30
Bijlage A. Lijst invasieve exoten	31

Samenvatting

Op steeds meer plekken in Flevoland zien we planten en dieren die hier van nature niet thuishoren. Dit noemen we exoten of uitheemse soorten. Een klein deel van de exoten voelt zich hier prima thuis. Deze soorten kunnen zich goed vestigen, zich snel vermeerderen en inheemse soorten verdringen of zelfs laten uitsterven. Ze vormen daarmee een bedreiging voor de biodiversiteit. Dit zijn de zogenaamde invasieve exoten. Ook kunnen invasieve exoten de maatschappij veel last bezorgen en tot economische schade leiden.

De Europese Commissie heeft een lijst opgesteld met invasieve soorten (zie [Unielijst invasieve exoten | Invasieve exoten | NVWA](#)). De Unielijst is dynamisch; er kunnen soorten worden toegevoegd en er kunnen soorten worden verwijderd. Om verspreiding van en problemen met deze soorten te voorkomen of te verminderen heeft de Europese Unie landen verplicht om maatregelen te nemen. De provincies moeten op grond van de Wet natuurbescherming deze verplichting voor een belangrijk deel uitvoeren. Daarnaast heeft het ministerie van LNV een handelsverbod ingesteld voor enkele Aziatische duizendknopen.

Om op een effectieve manier invulling te geven aan de Europese en landelijke verplichtingen op het gebied van invasieve exoten in de provincie Flevoland is dit Uitvoeringsprogramma opgesteld. Ook wordt in het Uitvoeringsprogramma aandacht gegeven aan

invasieve exoten die een probleem zijn voor Flevoland, maar waarvoor nog geen wettelijke verplichting geldt, zoals de watercrassula en de halsbandparkiet.

Het Uitvoeringsprogramma geeft richting en handvatten voor de provincie en haar gebiedspartners in de wijze waarop we invasieve exoten in Flevoland aanpakken.

In dit Uitvoeringsprogramma wordt ingegaan op het wettelijke kader en de verantwoordelijkheden. Per soort wordt aangegeven wat de risico's zijn, of het zinvol is om de soort volledig te elimineren of dat gekozen dient te worden voor het beheersen en op welke wijze. Er wordt ingegaan op het belang van samenwerken en kennisdelen omdat veel soorten mobiel zijn, waardoor het zinvol is dat de beheers- of bestrijdingsacties van de verschillende beheerders op elkaar worden afgestemd. Ook wordt ingegaan op monitoring en rapportage omdat het als waardevol wordt gezien om waarnemingen van invasieve soorten en ervaringen op het gebied van bestrijding en beheersing met elkaar vast te leggen en te delen zodat er een provinciebreed overzicht ontstaat. Tot slot wordt ingegaan op het financiële kader. Om de aanpak van een aantal soorten te stimuleren stelt de provincie financiële middelen beschikbaar voor het opstellen van bestrijdings- en beheersplannen en voor bestrijding van enkele soorten.

1. Inleiding

In Europa leven veel soorten planten en dieren die oorspronkelijk in andere werelddelen voorkwamen en door de mens hiernaar toe zijn gebracht. Zo komt de oer-Hollandse tulp oorspronkelijk uit Centraal-Azië en is de aardappel uit de Andes naar Europa gebracht. De meeste soorten vormen geen probleem. Ze zijn vaak minder goed aangepast aan de omstandigheden in Nederland dan onze inheemse flora en fauna en zullen niet overleven als ze niet verzorgd worden. Zo leven er naar schatting ongeveer 12.000 planten- en diersoorten in Europa die hier niet van nature voorkomen maar door de mens zijn binnengebracht. Een klein deel, ongeveer 10% van deze exotische planten en dieren, kan wel voor problemen zorgen. Ze gedragen zich invasief waardoor de inheemse planten of dieren worden weggeconcentreerd of verdreven of schade ontstaat. Dit komt meestal omdat de natuurlijke vijanden in het land van oorsprong zijn gebleven en deze planten of dieren in Europa minder natuurlijke vijanden hebben dan onze inheemse soorten.

Doordat inheemse soorten worden weggeconcentreerd kunnen invasieve exoten ernstige schade toebrengen aan onze ecosystemen. Daarnaast kunnen invasieve exoten ook schade toebrengen aan de economie, infrastructuur, gebouwen, waterstaatswerken, en/of gevaarlijk zijn voor de humane en veterinaire gezondheid. Zo vormen de muskusrat en de beverrat door het graven van holen in dijken een bedreiging voor onze veiligheid. Met de Amerikaanse rivierkreeften is een virus meegekomen waardoor de Europese rivierkreeft vrijwel uit Nederland is verdwenen.

Door de Europese commissie zijn zorgwekkende invasieve exoten aangewezen die in de Europese Unie een bedreiging vormen de biodiversiteit en aanverwante ecosysteemdiensten, de menselijke gezondheid of de economie. Deze soorten staan op de zogenaamde Unielijst. Op grond van de Europese exotenverordening zijn alle lidstaten verplicht om maatregelen te treffen om deze soorten uit te roeien of de verdere verspreiding te voorkomen en de effecten te beperken.

In de Wet natuurbescherming is sinds 2018 bepaald dat de provincies een taak hebben in de aanpak van invasieve exoten. In Flevoland is deze taak vastgelegd in het Omgevingsprogramma Flevoland. De provincies werken in de aanpak samen met gebiedspartners. De provincies coördineren de bestrijding en beheersing van invasieve exoten en stimuleren de kennisdeling. Indien sprake is van een nieuwe invasieve exoot, dan dient snel opgetreden te worden. De provincie kan in die gevallen zelf opdrachten verstrekken om in een vroegtijdig stadium de exoot uit te laten roeien. Daarnaast is de provincie als beheerder verantwoordelijk voor de bestrijding van invasieve exoten langs provinciale wegen en vaarwegen en op andere provinciale eigendommen. De provincies moeten om de 3 jaar aan het Rijk rapporteren over het voorkomen en de aanpak van de soorten op de Unielijst.

2. Wettelijk kader

2.1 EU-Verordening

Sinds 1 januari 2015 is de Europese Exotenverordening (EU-verordening 1143/2014) van kracht. Deze verordening verbiedt bezit, handel, voortplanten, kweek, transport en import van een aantal schadelijke exotische planten en dieren in Europa. Deze schadelijke soorten staan op de Unielijst invasieve exoten. De invasieve exoten die op de Unielijst zijn geplaatst, kunnen in delen van de EU ernstige negatieve gevolgen hebben voor de biodiversiteit en aanverwante ecosysteemdiensten of zullen dat in de toekomst waarschijnlijk gaan doen. De invasie exoten kunnen ook andere economische en sociale gevolgen hebben. De lijst is in 2017, 2019 en 2022 aangevuld met nieuwe soorten. Op dit moment telt de Unielijst 90 soorten. De lijst is als bijlage 1 in dit Uitvoeringsprogramma opgenomen.

Op de lijst staan niet alleen soorten die in de Europese Unie voorkomen en bewezen negatieve effecten hebben. Er zijn ook soorten waarvan op basis van de ervaringen elders in de wereld wordt aangenomen dat de soorten ook hier schadelijk kunnen zijn voor de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Soorten die alleen in een beperkt deel van de Unie tot schade kunnen leiden vergen geen gezamenlijk optreden en staan in beginsel dan ook niet op de Unielijst.

In de verordening wordt onderscheid gemaakt tussen soorten die nog niet gevestigd zijn en soorten die al wel op het grondgebied van de Europese Unie voorkomen. De belangrijkste artikelen worden hieronder toegelicht.

In artikel 7 van de verordening is vastgelegd dat de soorten op de Unielijst niet mogen worden binnengebracht, gehouden, gekweekt, vervoerd, in de handel gebracht, gebruikt of worden vrijgelaten in het milieu. Vervoer van de invasieve soorten is alleen toegestaan als dat nodig is in het kader van uitroeiing.

Nieuwe exoten

Artikel 17 van de Europese Exotenverordening heeft betrekking op soorten die in een vroegtijdig stadium van de invasie worden ontdekt. Op grond van dit artikel zijn de lidstaten verplicht direct uitroeiingsmaatregelen te nemen, de Europese Commissie in kennis te stellen en de andere lidstaten te informeren. Alleen als kan worden aangetoond dat de uitroeiing technisch niet uitvoerbaar is of de kosten op de lange termijn uitzonderlijk hoog zullen zijn en niet in verhouding staan tot de voordelen van de uitroeiing of de beschikbare uitroeiingsmethoden zeer ernstige nadelige gevolgen hebben voor de menselijke gezondheid, het milieu of andere soorten kan van het optreden worden afgezien. De situaties waarin niet tegen de nieuw binnengekomen invasieve exoot behoeft te worden opgetreden zijn vastgelegd in artikel 18 van de verordening.

Gevestigde soorten

Artikel 19 van de Verordening heeft betrekking op het beheer van invasieve soorten die inmiddels wijdverspreid in de lidstaten aanwezig zijn. Op grond van dit artikel dienen de lidstaten binnen 18 maanden nadat de invasieve uitheemse soort op de Unielijst is opgenomen te beschikken over doeltreffende beheersmaatregelen. De beheersmaatregelen hebben als doel de gevolgen voor de biodiversiteit, de aanverwante ecosysteemdiensten en indien van toepassing de menselijke gezondheid of de economie tot een minimum te beperken. De beheersmaatregelen zijn gericht op het uitroeien, beheersen of indammen van de betreffende soort. Het kan zijn dat een soort in een ander deel van de Europese Unie wijdverspreid is maar in Nederland niet. De soort dient dan verwijderd te worden op grond van artikel 17. Het commercieel gebruik van al gevestigde invasieve soorten kan worden toegestaan als onderdeel van de beheersmaatregelen. In artikel 20 is opgenomen

dat de lidstaten passende maatregelen treffen om door invasieve exoten aangetaste ecosystemen te herstellen.

2.2 Nationale wetgeving

Verboden

De verboden uit de Europese exotenverordening zijn in artikel 3.37 van de Wet natuurbescherming in samenhang met artikel 3.29 van de Regeling natuurbescherming in de Nederlandse wetgeving verankerd.

Taak Gedeputeerde Staten

In artikel 3.32 van het Besluit natuurbescherming is vastgelegd dat Gedeputeerde Staten zijn belast met het uitvoeren in hun provincie van de uitroeiingsmaatregelen als bedoeld in artikel 17, beheersmaatregelen als bedoeld in artikel 19 en herstelmaatregelen als bedoeld in artikel 20 van de Europese exotenverordening. Dit geldt alleen voor de soorten die genoemd worden in bijlage 10 van de Regeling natuurbescherming. Niet alle soorten van de Unielijst staan op deze bijlage. Zo vallen bijvoorbeeld de Chinese wolhandkrab en de Amerikaanse rivierkreeften in verband met de samenloop met de Visserijwet onder bevoegdheid van het ministerie van LNV. In artikel 3.30 van de Regeling natuurbescherming is bepaald dat deze soorten mogen worden gevangen en getransporteerd voor commercieel gebruik.

Rapportageplicht

Op grond van artikel 3.30a van de Regeling natuurbescherming brengen Gedeputeerde Staten om de 6 jaar aan de Minister een rapportage uit over de uitvoering van de maatregelen die zijn genomen in het kader van de bestrijding van invasieve uitheemse soorten. Met het Rijk is overigens afgesproken dat om de 3 jaar wordt gerapporteerd. De rapportage bevat informatie over de aard en doeltreffendheid van de genomen maatregelen en de gevolgen voor niet-doelsoorten. Daarnaast wordt gerapporteerd over de maatregelen die zijn genomen om het publiek

te informeren over de aanwezigheid van invasieve exoten en over acties die burgers verzocht worden te ondernemen. De rapportage bevat ook informatie over de kosten van de genomen maatregelen.

2.3 Overgang naar Omgevingswet

Naar verwachting zal de Omgevingswet op 1 juli 2023 in werking treden. De huidige Wet natuurbescherming zal opgaan in het stelsel van de Omgevingswet.

Taak Gedeputeerde Staten

In artikel 2.18 lid 1 van de Omgevingswet is vastgelegd dat de provincies als taak hebben zorg te dragen voor de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten in bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen. Artikel 3.67 van het Besluit kwaliteit leefomgeving bepaalt dat Gedeputeerde Staten zorgdragen voor het uitvoeren van uitroeiingsmaatregelen, beheersmaatregelen en herstelmaatregelen als bedoeld in de artikelen 17, 19 en 20 van de EU-verordening met betrekking tot de in bijlage VC genoemde soorten. Bestrijding van uitheemse dieren die niet op bijlage VC zijn genoemd vindt alleen plaats als dat nodig is in het belang van de bescherming van wilde flora en fauna en van de instandhouding van natuurlijke habitats. Daarnaast kunnen de uitheemse dieren worden bestreden voor het voorkomen van ernstige schade aan gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren en andere vormen van eigendom en in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang.

Rapportageplicht

In artikel 10.36c van het Omgevingsbesluit is bepaald dat Gedeputeerde Staten uiterlijk op 1 juni 2025 en daarna steeds na zes jaar aan de minister van LNV-gegevens verstrekken over de uitvoering van maatregelen voor de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve exoten

zoals genoemd in bijlage VC van het Besluit kwaliteit leefomgeving. De gegevens hebben betrekking op aard en doeltreffendheid van de genomen maatregelen en de gevolgen van deze maatregelen voor niet-doelsoorten. Daarnaast dient te worden gerapporteerd over de maatregelen die genomen zijn om het publiek te informeren over de aanwezigheid van invasieve uitheemse soorten en over acties die burgers verzocht worden te ondernemen. Ook dienen gegevens te worden verstrekt over de kosten van de genomen maatregelen.

Handelsverbod

Het handelsverbod voor Aziatische duizendknopen is vastgelegd in artikel 11.109a van het Besluit activiteiten leefomgeving. Het verbod geldt niet voor zover het verhandelen plaatsvindt in het kader van uitroeiing, bestrijding of beheersing en voldaan wordt aan de voorwaarden genoemd in artikel 4.27a van de Omgevingsregeling.

Japanse duizendknoop

3. Verantwoordelijkheden

Per 1 januari 2018 heeft het Rijk de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van het merendeel van invasieve soorten aan de provincies overgedragen (Regeling natuurbescherming (Staatscourant d.d. 7 maart 2018, nr. 13687)). Het Rijk blijft eindverantwoordelijk voor de Chinese wolhandkrab en de uitheemse rivierkreeften omdat op deze soorten mag worden gevestigd en de minister bevoegd is op grond van de Visserijwet. Ook is het Rijk verantwoordelijk voor een aantal soorten die niet zijn vermeld in bijlage 10 van de Regeling natuurbescherming (zie bijlage 1). De waterschappen zijn op basis van de Waterwet verantwoordelijk voor de aanpak van de beverrat en muskusrat vanwege het gevaar voor instabiele dijken.

Voor een aantal taken die efficiënter op landsniveau kunnen worden uitgevoerd blijft de minister verantwoordelijk. Het gaat met name om de volgende taken:

- inzet van douane en handhaving op import, handel, transport en het houden van Unielijstsoorten;
- risicobeoordelingen;
- wetenschappelijke onderbouwingen voor afwijking van artikel 17-verplichtingen;
- verlenen van ontheffing voor opvang invasieve exoten;
- handhaving op illegaal uitzetten van invasieve exoten;
- surveillance naar verspreiding van invasieve exoten;
- uitzetten en begeleiden van onderzoek naar effectieve bestrijdingsmethoden en naar mogelijkheden om ecosystemen weerbaarder te maken;
- rapportage aan de Europese Commissie.

De provincie is eindverantwoordelijk voor de aanpak van de meeste invasieve exoten. Dit betekent dat de provincie verantwoordelijk is voor:

- coördinatie in de bestrijding en beheersing van invasieve exoten;
- stimuleren van kennisdeling;
- het geven van een opdracht aan derden voor speciale bestrijdingsacties;
- bestrijding en beheersing van invasieve exoten langs provinciale wegen en vaarten en op andere provinciale eigendommen;
- beschikbaar stellen van financiële middelen t.b.v. pilotprojecten met name voor soorten waarbij een gezamenlijke aanpak gewenst is.

De provincie is voor de bestrijding afhankelijk van de inzet van andere overheden en terreineigenaren. Het is het beste als elke eigenaar zelf verantwoordelijkheid neemt voor de bestrijding van invasieve exoten in zijn terrein. In tabel 1 is aangegeven welke organisaties of personen verantwoordelijk zijn voor de bestrijding in verschillende gebieden.

Tabel 1: Verantwoordelijkheden bij de aanpak van invasieve exoten

Gebied	Organisatie
Natuurgebieden	Terreinbeheerders
Watergangen/ schouwpaden, waterkeringen die onder beheer waterschap vallen	Waterschappen
Bermen langs provinciale wegen en de provinciale vaarten inclusief taluds (5 meter)	Provincie
Bermen langs gemeentelijke wegen, in een straal bv van 1 kilometer rondom woonkernen en oevers langs waterlopen binnen bebouwde kom	Gemeenten
Bermen langs Rijkswegen en taluds langs Rijkswateren	Rijkswaterstaat
Spoorwegen en taluds	ProRail
Tuinen en landgoederen	Grondeigenaar

Nijlgans met 7 pullen

4. Samenwerken en kennisdelen

Voor de aanpak van invasieve exoten is samenwerking belangrijk. Invasieve exoten komen immers voor op verschillende terreinen en meer mobiele soorten bewegen zich tussen verschillende gebieden. De maatregelen die de ene beheerder wel of niet treft kan direct en indirect effect hebben op terreinen van aangrenzende beheerders.

De provincie probeert daarom de samenwerking tussen de verschillende organisaties te stimuleren. Ook vindt de provincie het belangrijk om vrijwilligers(organisaties) te betrekken bij de aanpak van invasieve exoten.

Voor het opstellen van het Uitvoeringsprogramma heeft de provincie contact gelegd met diverse organisaties. Daaruit is voortgekomen dat een gecoördineerde aanpak voor enkele lastig te bestrijden soorten als reuzenberenklauw, Japanse duizendknoop, watercrassula en ongelijkbladig vederkruid gewenst is. De provincie zal, indien noodzakelijk, partijen bij elkaar brengen en samenwerking stimuleren en ondersteunen.

Het is van belang dat bij de beheerders voldoende kennis voorhanden is over de beste bestrijdingsmethoden en dat ontwikkelingen gevolgd

worden. De provincie zal minimaal 1 keer per jaar een kennissessie met veldbezoek organiseren voor en met de betrokken partners. Op de kennissessies en tijdens de veldbezoeken worden de actuele wetenschappelijke inzichten en ontwikkelingen gepresenteerd. Deze dagen zijn ook bedoeld om de onderlinge contacten te versterken zodat samenwerking gemakkelijker van de grond komt.

De provincie heeft met het waterschap, de terreinbeherende organisaties en Landschapsbeheer Flevoland regelmatig overleg over meerdere onderwerpen. De bestrijding van invasieve exoten kan in deze overleggen een plaats krijgen. Als in deze overleggen naar voren komt dat het wenselijk is apart over de aanpak van invasieve exoten te spreken zal de provincie dit overleg organiseren.

De provincies overleggen onderling op ambtelijk niveau regelmatig over de uitvoering van het exotenbeleid. Deze overleggen worden ook benut voor het delen van actuele kennis en afstemming tussen provincies.

Watercrassula

5. Aanpak soorten

In Flevoland hanteren we de landelijke strategie met betrekking tot invasieve exoten van de Unielijst en de overige soorten die genoemd zijn in Bijlage 1 van dit Uitvoeringsprogramma. De strategie staat in onderstaande tabel weergegeven.

Status	Strategie
Soort nog niet gevestigd	Preventie
Soort gevestigd, maar nog niet wijdverspreid	Eliminatie
Soort gevestigd en wijdverspreid	Beheersen

Deze strategie hanteren we in het algemeen. Op gebiedsniveau en per soort kan een andere strategie wenselijk zijn. De strategie per soort uit Bijlage 1 wordt hieronder uitgewerkt voor de invasieve exoten die in Flevoland voorkomen (dan wel verwacht worden). Per soort wordt aangegeven wat de risico's zijn, welke strategie het meest passend wordt geacht en op welke wijze de bestrijding kan worden vormgegeven. Voor de overige soorten adviseren wij de factsheets van de NWWA ([Unielijst invasieve exoten](#) | [Invasieve exoten](#) | [NWWA](#)) te raadplegen.

Invasieve schildpad

Terrestrische planten

Afghaanse duizendknoop (*Persicaria wallichii* synoniem *Koenigia polystachya*)

De Afghaanse duizendknoop is een overblijvende plant die ongeveer 1,5 meter hoog kan worden. De plant heeft kruipende wortelstokken waarin veel reserves worden opgeslagen.

- Risico:** Door de sterke groeikracht van de Afghaanse duizendknoop wordt de inheemse vegetatie weggeconcurrerd wat ertoe kan leiden dat met name oevers en taluds gevoelig worden voor erosie.
- Doel:** Elimineren.
- Bestrijding:** Door het grote wortelstelsel is het uitputten door maaien of begrazen een langdurig proces. Bestrijding door de wortelstokken te verwijderen is het meest effectief. Omdat kleine worteldelen opnieuw zullen uitlopen is nazorg belangrijk.

Hemelboom (*Ailanthus altissima*)

De hemelboom is een 25 tot 30 meter hoge boom met opvallend lange bladeren die bestaan uit een groot aantal deelblaadjes. De hemelboom is in Nederland veel aangeplant in het stedelijk gebied en verspreid zich via zaden en wortelopslag. De hemelboom groeit het best op zonnige, warme open plaatsen en heeft een voorkeur voor kalkrijke, vaak stenige grond. De hemelboom komt veel voor in Almere (ongeveer 400 exemplaren), op andere plekken in Flevoland komt hij nog niet veelvuldig voor.

- Risico:** De hemelboom bevat gifstoffen in bast en blad. Accumulatie van deze gifstoffen in de bodem kan de vestiging en groei van andere planten verhinderen. Ook de wortels scheiden stoffen af die de groei van omringende planten sterk negatief beïnvloeden. Bladeren en bloemen kunnen bij aanraken een allergische reactie van de huid geven. Ook het stuifmeel is allergeen. Het uitgebreide, invasieve wortelstelsel kan schade toebrengen aan rioleringen en andere leidingen, aan funderingen en aan het wegdek.
- Doel:** Eliminatie in buitengebied. In stedelijk gebied geen nieuwe aanplant en schade zoveel mogelijk voorkomen. Voorkomen moet worden dat de hemelboom haar areaal uitbreidt en zich in natuurgebieden vestigt.
- Bestrijding:** De hemelboom kan het beste bestreden worden door de wortels volledig te verwijderen. Dit lukt niet altijd, zoals in stedelijk gebied. Jonge exemplaren kunnen het beste zo snel mogelijk uitgetrokken worden om zo te voorkomen dat er een verwilderde populatie ontstaat die zich spontaan verspreidt. Verder wordt aangeraden om aangeplante vrouwelijke planten met prioriteit te verwijderen omdat alleen die planten vrucht dragen.

Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*)

De reuzenbalsemien is een eenjarige plant die wel 2,5 meter hoog kan worden. De plant bloeit van juli tot oktober. De zaden zijn maximaal 2 jaar kiemkrachtig. De verspreiding van het zaad vindt plaats doordat de zaden worden weggeschoten. In het verleden werd de reuzenbalsemien door imkers uitgezaaid omdat de bloemen aantrekkelijk zijn voor bijen. Dat is nu verboden. De reuzenbalsemien komt in Flevoland op enkele tientallen locaties voor.

Risico: De zaden van de reuzenbalsemien kiemen in het voorjaar massaal. De plant groeit snel waardoor de inheemse vegetatie wordt weggeconcentreerd. Door de sterke geur lokt de plant bestuivers van inheemse soorten weg waardoor deze minder zaad produceren. Als de plant in de winter afgestorven is blijft een kale bodem over waardoor met name oevers gevoelig worden voor erosie. Daarnaast zorgen afstervende planten in het water voor watervervuiling.

Doel: Elimineren. Voorkomen moet worden dat de groeiplaatsen uitbreiden en nieuwe groeiplaatsen ontstaan.

Bestrijding: Voorkomen moet worden dat de reuzenbalsemien zaad produceert. Het zaad is tot 18 maanden kiemkrachtig. Het zaad springt tot 7 meter weg en verspreid zich gemakkelijk via stromend water. Bestrijding vindt plaats door de plant voor de bloei uit te trekken. Belangrijk is de hele plant uit te trekken, inclusief de wortels. Afgebroken of te hoog afgemaaide stengels kunnen op vochtige plaatsen opnieuw uitgroeien. Nacontrole op gemiste planten is nodig in de bloeitijd. Kleine planten worden gemakkelijk gemist.

Reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*)

De reuzenberenklauw is een overblijvende plant met grote bladeren die 3,5 tot 5 meter hoog kan worden. De plant komt na enkele jaren tot bloei. De schermblomen zijn opvallend groot. Eén plant kan wel 100.000 zaden produceren die via de wind of via water worden verspreid. De zaden blijven tot 7 jaar kiemkrachtig. Na de bloei sterft de plant af. In Flevoland komt de reuzenberenklauw op zeer grote schaal voor. Door de gemakkelijke verspreiding via zaad komen er nog steeds nieuwe groeiplaatsen bij en nemen de bestaande groeiplaatsen in omvang toe.

Risico: Het sap van de reuzenreuzenberenklauw bevat stoffen die bij contact met de huid (zowel van mensen en dier) in combinatie met zonlicht ernstige brandwonden kunnen veroorzaken. De reuzenberenklauw vormt een zeer dichte vegetatie waardoor de inheemse planten worden weggeconcentreerd. Er kan erosie optreden wanneer 's winters een dichte vegetatie van reuzenberenklauw op een talud afsterft.

Doel: Beheersen. Voorkomen moet worden dat de groeiplaatsen uitbreiden en nieuwe groeiplaatsen ontstaan. Op met name kleine groeiplaatsen is het kostenefficiënter om de plant volledig te verwijderen.

Bestrijding: De beste manier van bestrijden is om te voorkomen dat de reuzenberenklauw zaad produceert. Solitaire planten kunnen het beste in het voorjaar worden uitgestoken. Bij grote haarden is frezen van de bovenlaag effectief waarna de resterende planten regelmatig worden uitgestoken. Regelmatig maaien of begrazen met schapen is ook effectief om bloei te voorkomen en de wortels uit te putten. Door Landschapsbeheer Flevoland is een praktische leidraad (zie www.onkruidvergaat.nl) opgesteld voor de bestrijding van de reuzenberenklauw.

Japanse en bastaardduizendknoop (*Falopia japonica* en *Falopia x bohemica*)

De Japanse duizendknoop is een overblijvende plant die ongeveer 3 meter hoog kan worden. De bastaardduizendknoop is een kruising tussen de Japanse en Sachalinse duizendknoop maar lijkt sterk op de Japanse duizendknoop en heeft vergelijkbare eigenschappen. De planten hebben dikke kruipende wortelstokken waarin veel reserves worden opgeslagen. In april lopen de planten snel uit waarbij ze tot 10 centimeter per dag kan groeien. De Japanse en bastaardduizendknoop worden met name via grondtransport en onzorgvuldig maaien verspreid. De plant maakt wel zaden maar deze hebben een zeer kleine overlevingskans. De Japanse en bastaardduizendknoop komen met name in het stedelijk gebied en langs wegen voor. De Japanse en bastaardduizendknoop staan niet op de Unielijst met invasieve exoten. In Nederland geldt wel een handelsverbod. Het is ook verboden de planten of grond met plantendelen te transporteren tenzij dit plaatsvindt in het kader van uitroeiing, bestrijding en beheersing.

- Risico:** Door de enorme groeikracht van de Japanse en bastaardduizendknoop wordt de inheemse vegetatie weggeconcentreerd wat ertoe kan leiden dat met name oevers en taluds gevoelig worden voor erosie. In bossen voorkomt de Japanse en bastaardduizendknoop dat boomzaden kunnen uitgroeien waardoor van bosverjonging geen sprake meer is. De planten kunnen in schakelkasten en kunstwerken groeien en kunnen voor gevaarlijke situaties zorgen langs wegen doordat het zicht wordt beperkt.
- Doel:** Beheersen. Voorkomen moet worden dat nieuwe groeiplaatsen ontstaan en bestaande groeiplaatsen zich kunnen uitbreiden. Op met name kleine groeiplaatsen is het kostenefficiënter om de plant volledig te verwijderen.
- Bestrijding:** Door het grote wortelstelsel is het uitputten door maaien of begrazen een langdurig proces. De meeste wortelstokken bevinden zich in de bovenste 40 centimeter van de bodem. Er kunnen echter ook wortelstokken tot aan het grondwaterniveau op grotere diepte worden aangetroffen. Dat maakt volledig ontgraven complex en erg kostbaar. De combinatie van het ontgraven of verwijderen van de wortelstokken in de bovenlaag van de bodem en het uitputten van de hergroei door uittrekken, uitsteken of afmaaien is in veel gevallen het meest kosteneffectief. Het is ook mogelijk om de plant met elektriciteit te doden. Het is echter nog niet duidelijk hoe lang deze behandeling moet worden voortgezet voordat de plant volledig is verwijderd. Bij het maaien van bermen mag de plant niet mee gemaaid worden om verspreiding van stengeldelen met maaimachines te voorkomen. In alle gevallen is nazorg belangrijk, omdat kleine worteldelen opnieuw zullen uitlopen.

Sachalinse duizendknoop (*Fallopia sachalinensis*)

De Sachalinse duizendknoop is een overblijvende plant die ongeveer 5 meter hoog kan worden. De plant is familie van de Japanse duizendknoop en heeft vergelijkbare eigenschappen. De Sachalinse duizendknoop komt op enkele locaties in Almere en Lelystad voor. Hij staat niet op de Unielijst met invasieve exoten. In Nederland geldt wel een handelsverbod. Het is ook verboden de plant of grond met plantendelen te transporteren tenzij dit plaatsvindt in het kader van uitroeiing, bestrijding en beheersing.

- Risico:** Door de enorme groeikracht van de Sachalinse duizendknoop wordt de inheemse vegetatie weggeconcurrereerd wat ertoe kan leiden dat met name oevers en taluds gevoelig worden voor erosie. In bossen voorkomt de Sachalinse duizendknoop dat boomzaden kunnen uitgroeien waardoor van bosverjonging geen sprake meer is. De plant kan in schakelkasten en kunstwerken groeien en kan voor gevaarlijke situaties zorgen langs wegen doordat het zicht wordt beperkt.
- Doel:** Beheersen. Voorkomen moet worden dat nieuwe en bestaande groeiplaatsen zich kunnen uitbreiden. Op met name kleine groeiplaatsen is het kostenefficiënter om de plant volledig te verwijderen.
- Bestrijding:** Door het grote wortelstelsel is het uitputten door maaien of begrazen een langdurig proces. Bestrijding door de wortelstokken te verwijderen is het meest effectief. Omdat kleine worteldelen opnieuw zullen uitlopen is nazorg belangrijk.

Water- en oeverplanten

Grote vlotvaren (*Salvinia molesta*)

Grote vlotvaren is een drijvende waterplant die 4 tot 35 cm groot wordt. De bladeren zijn duidelijk behaard en staan verspreid. Afhankelijk van de temperatuur en de voedselrijkdom van het water vormt de plant grote of kleine al dan niet samengevouwen bladeren. Voortplanting vindt uitsluitend vegetatief plaats. De grote vlotvaren is sporadisch waargenomen in Flevoland, maar heeft zich er nog niet gevestigd.

- Risico:** In Nederland kan in de zomer in korte tijd een aanzienlijk deel van het wateroppervlak worden bedekt. Dan kan de plant plaatselijk tijdelijk zuurstofgebrek veroorzaken in voedselrijk water. Bij het afsterven van de planten in de winter komt een grote hoeveelheid nutriënten vrij. Dit heeft een negatieve invloed op de biodiversiteit. Door het zeer verspreide en onbestendige voorkomen is er geen grote impact op ecosystemen of ecosysteemdiensten in Nederland. Wel kan plaatselijk de doorstroming korte tijd belemmerd worden.
- Doel:** Elimineren. Door lokale groeiplaatsen zorgvuldig te verwijderen neemt de kans op verspreiding af.
- Bestrijding:** Lokaal weghalen van planten.

Grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*)

De grote waternavel is een overblijvende oeverplant die lange stengels met brede bladeren vormt die op het wateroppervlak drijven. De plant verspreidt zich hoofdzakelijk vegetatief. Delen van de plant verplaatsen zich via stromend water en kunnen elders uitgroeien tot nieuwe planten. De grote waternavel komt in Flevoland niet veel voor. De soort is in 2019 voor het laatst gezien en verwijderd door het waterschap.

Risico: De grote waternavel groeit zeer snel en is in staat hele waterlichamen met een dichte mat van stengels te overgroeien waardoor licht- en zuurstofgebrek kan ontstaan. De plant kan daardoor de doorstroming van het water en de groei van inheemse waterplanten belemmeren.

Doel: Elimineren. Door lokale groeiplaatsen zorgvuldig te verwijderen neemt de kans op verspreiding af.

Bestrijding: De plant kan het beste vroeg in het seizoen handmatig worden verwijderd, waarbij ook de wortels worden genomen. Als handmatig werken geen optie is kan ze ook met een grijper of maaikorf zonder snijfunctie worden verwijderd gevolgd door frequente handmatige verwijdering. Voorkomen moet worden dat delen van de plant door de werkzaamheden worden verspreid.

Kleine waterteunisbloem (*Ludwigia peploides*)

De kleine waterteunisbloem is een water- en oeverplant die dichte drijvende matten vormt. Deze matten kunnen tot een meter boven het wateroppervlakte uitsteken. De grote gele bloemen staan in de oksels van de hogere stengelbladeren. De plant lijkt sterk op de waterteunisbloem en kan daarmee verward worden. Hij is overblijvend. De kleine waterteunisbloem is sporadisch waargenomen in Flevoland.

Risico: Kleine waterteunisbloem kan snel voor veel biomassa zorgen, waardoor inheemse planten worden verdrongen en de aanwezige waterdieren verdwijnen. De plant kan groeien in bijna alle langzaam stromende en stilstaande wateren. Het afsterven van grote massa's kleine waterteunisbloem kan in stilstaande wateren leiden tot zuurstofgebrek in het water. Dit heeft een negatieve invloed op andere waterorganismen en kan leiden tot vissterfte. Dichte matten van kleine waterteunisbloem belemmeren de doorstroming van water. Hierdoor wordt er meer sediment op de bodem afgezet, waardoor de kans op overstroming verder toeneemt. De plant veroorzaakt hinder voor de pleziervaart en beperkt recreatieve mogelijkheden (zwemmen, hengelsport) en heeft hierdoor een negatieve invloed op toerisme. Stilstaand water in combinatie met het hinderen van vissen om muggenlarven te eten, bevordert muggenplagen.

Doel: Elimineren. Door lokale groeiplaatsen zorgvuldig te verwijderen neemt de kans op verspreiding af.

Bestrijding: Het verwijderen van planten is de meest effectieve maatregel om verdere verspreiding naar de omgeving te voorkomen.

Ongelijkbladig vederkruid (*Myriophyllum heterophyllum*)

Ongelijkbladig vederkruid is een groenblijvende waterplant met veervormige bladeren in kransen. De bloeistengels steken 3 tot 15 cm boven het wateroppervlak uit en hebben schutbladen die getand zijn. Ongelijkbladig vederkruid bloeit zelden en wordt zonder bloemen waarschijnlijk vaak over het hoofd gezien omdat de plant sterk lijkt op andere vederkruiden. Bij *Myriophyllum*-soorten is het aantal bladen per bladkrans en de bladvorm nogal variabel waardoor de soorten vegetatief lastig zijn te onderscheiden. Ongelijkbladig vederkruid komt voor in Emmeloord.

- Risico:** Ongelijkbladig vederkruid kan in korte tijd dichte matten op het wateroppervlak vormen waardoor licht- en zuurstofgebrek ontstaat. De plant kan daardoor de doorstroming van het water en groei van inheemse waterplanten belemmeren.
- Doel:** Beheersen. Door lokale groeiplaatsen zorgvuldig te verwijderen neemt de kans op verspreiding af. De soort zit met name in de kern van Emmeloord en is daar vooral een probleem voor de sportvisserij. Voorkomen moet worden dat de soort zich via de vaarten verder kan uitbreiden.
- Bestrijding:** De plant kan het beste vroeg in het seizoen handmatig worden verwijderd waarbij ook de wortels worden meegenomen. Als handmatig werken geen optie is kan ze ook met een grijper of maaikorf zonder snijfunctie of met een harkboot worden verwijderd gevolgd door frequente handmatige verwijdering. Voorkomen moet worden dat delen van de plant door de werkzaamheden worden verspreid.

Parelvederkruid (*Myriophyllum aquaticum*)

Parelvederkruid is een overblijvende waterplant met tot 2 meter lange stengels die tot 50 centimeter boven het wateroppervlak uit kunnen groeien. De plant vormt dichte drijvende matten. De wortelstokken overwinteren en groeien in het voorjaar weer uit. De plant vermeerdert zich door afgebroken delen die weer wortelen en uitgroeien. Parelvederkruid komt in Flevoland niet veel voor.

- Risico:** Parelvederkruid kan in korte tijd dichte matten op het wateroppervlak vormen waardoor licht- en zuurstofgebrek ontstaat. De plant kan daardoor de doorstroming van het water en groei van inheemse waterplanten belemmeren.
- Doel:** Beheersen. Door lokale groeiplaatsen zorgvuldig te verwijderen neemt de kans op verspreiding af.
- Bestrijding:** De plant kan het beste vroeg in het seizoen handmatig worden verwijderd waarbij ook de wortels worden meegenomen. Als handmatig werken geen optie is kan ze ook met een grijper of maaikorf zonder snijfunctie worden verwijderd gevolgd door frequente handmatige verwijdering. Voorkomen moet worden dat delen van de plant door de werkzaamheden worden verspreid.

Smalle waterpest (*Eloдея nuttallii*)

Smalle waterpest is een ondergedoken waterplant met stengels die 4 m lang kunnen worden. Het is een zeer snelle groeier die sloten, kleine kanalen of vijvers geheel kan opvullen waardoor de inheemse waterplanten worden verdrongen. De plant is vooral dominant in ondiep water wat voedselrijk is, veel carbonaat bevat en waarvan de zuurgraad neutraal tot basisch is. De plant vermeerdert zich door afgebroken delen die weer wortelen en uitgroeien. De smalle waterpest komt zowel in het stedelijk als het buitengebied veel voor in de provincie Flevoland.

- Risico:** Smalle waterpest kan zeer dominant worden waardoor de oorspronkelijke waterplanten worden verdrongen. Het afsterven van de plantenmassa kan leiden tot zuurstofgebrek en algenbloei. De plant kan de doorstroming van het water belemmeren.
- Doel:** Beheersen. Daar waar de plant problemen veroorzaakt met de doorstroming wordt ingegrepen.
- Bestrijding:** Indien noodzakelijk kan de smalle waterpest worden bestreden door de planten machinaal of indien mogelijk handmatig te verwijderen.

Waterteunisbloem (*Ludwigia grandiflora*)

Waterteunisbloem is een overblijvende oeverplant. De plant maakt lange drijvende stengels waardoor watergangen volledig bedekt worden met dichte, drijvende matten. De plant sterft in de winter af, de wortels blijven over en groeien in het voorjaar weer uit. De waterteunisbloem komt in Flevoland slechts beperkt voor.

- Risico:** Waterteunisbloem kan in korte tijd dichte matten op het wateroppervlak vormen waardoor licht- en zuurstofgebrek ontstaat en andere planten worden verdrongen. De plant scheidt stoffen af die een negatief effect hebben op de kieming, groei en ontwikkeling van andere plantensoorten. De plant kan de doorstroming van het water belemmeren.
- Doel:** Elimineren. Door lokale groeiplaatsen zorgvuldig te verwijderen neemt de kans op verspreiding af.
- Bestrijding:** Bestrijding kan het beste vroeg in het seizoen handmatig worden uitgevoerd. Als handmatig werken geen optie is kan ze ook met een grijper of maaikorf zonder snijfunctie worden verwijderd gevolgd door frequente handmatige verwijdering. Voorkomen moet worden dat delen van de plant door de werkzaamheden worden verspreid.

Watersla (*Pistia stratiotes*)

Watersla is een drijvende waterplant. De bleekgroene bladeren zijn fluweelachtig behaard en staan in een rozet. De plant heeft onaanzienlijke bloemen die verborgen zitten tussen de bladeren. Voortplanting vindt plaats doordat de uitlopers met nieuwe rozetten afbreken. De plant sterft in Nederland af in de winter. Er zijn in Nederland geen gelijkende soorten. Watersla komt in Flevoland slechts beperkt voor.

Risico: In het algemeen kan een dichte groei van een waterplantensoort zoals watersla negatieve gevolgen hebben voor inheemse plantengemeenschappen en andere aquatische organismen zoals macro- en micro-ongewervelden, vissen en watervogels. Dichte matten van watersla blokkeren het zonlicht, waardoor er geen andere planten kunnen groeien. Ook treedt in het water een daling op van het zuurstofgehalte en een stijging van het nitraat-, ammonium- en fosforgehalte. De aanwezigheid van watersla kan de dichtslibbing verhogen, waardoor paaiplaatsen voor vissen verstikt en aangetast worden. Naast het blokkeren van zonlicht beperken de matten van watersla de door de wind veroorzaakte menging van de waterkolom, waardoor het water thermisch gelaagd kan worden.

Doel: Elimineren. Door lokale groeiplaatsen die voor problemen zorgen te verwijderen neemt de overlast af.

Bestrijding: Bestrijding is zelden noodzakelijk omdat de planten bij het korten van de dagen en dalen van de temperatuur wegwijnen en de meeste winters niet overleven. De drijvende planten kunnen eenvoudig mechanisch verwijderd worden.

Waterhyacint (*Eichhornia crassipes*)

De waterhyacint is een drijvende waterplant met bladstelen tussen de 6 - 30 cm lang, deze bladstelen zijn aan de basis opgezwollen. De bloemen lijken op die van hyacinten. In Flevoland is de soort sporadisch waargenomen.

Risico: In warmere gebieden van Europa heeft waterhyacint grote effecten op inheemse soorten. De plant vormt snel dichte matten en daardoor worden inheemse planten verdrongen. Onder een gesloten plantendek ontstaat zuurstofgebrek en daardoor een slechte waterkwaliteit, wat op diverse dier- en plantensoorten een negatieve invloed heeft. De dichte matten van waterhyacint kunnen in warmere gebieden de doorstroming van watergangen belemmeren en waterinlaten verstoppert. In Nederland ontstaan alleen in warme zomers lokaal vegetaties met waterhyacint. Waterhyacint heeft niet of nauwelijks effect op Nederlandse natuurgebieden.

Doel: Elimineren. Door lokale groeiplaatsen die voor problemen zorgen te verwijderen neemt de overlast af.

Bestrijding: Het verwijderen van planten is de meest effectieve maatregel om verdere verspreiding naar de omgeving te voorkomen.

Waterwaaier (*Cabomba caroliniana*)

Waterwaaier is een in de bodem wortelende, ondergedoken waterplant. De onvertakte stengels kunnen vele meterslang worden en tot aan het wateroppervlak zweven. In het voorjaar groeien de nieuwe stengels uit stengelfragmenten die liggend op de bodem hebben overwinterd. De waterwaaier komt in Flevoland slechts beperkt voor.

- Risico:** Waterwaaier kan onder water zeer dichte plantmassa's vormen waardoor waterlopen volledig dichtgroeien en andere planten- en diersoorten worden verdrongen. Aan het einde van het seizoen kan door het afsterven van het plantmateriaal zuurstoftekort ontstaan. Waterwaaier kan zich zeer snel verspreiden door fragmentatie als gevolg van bijvoorbeeld maaien of een schroef van een motorboot.
- Doel:** Elimineren. Door lokale groeiplaatsen zorgvuldig te verwijderen neemt de kans op verspreiding af.
- Bestrijding:** Waterwaaier kan worden bestreden door de planten met een hark of een harkboot zoveel mogelijk met wortel en al te verwijderen. Voorkomen moet worden dat delen van de plant door de werkzaamheden worden verspreid. Nazorg is gedurende enkele jaren noodzakelijk om achtergebleven planten alsnog te verwijderen.

Watercrassula (*Crassula helmsii*)

Watercrassula is een wintergroene oeverplant die ook half- of geheel ondergedoken voorkomt. Deze plant staat (nog) niet op de Unielijst maar wordt vanwege haar negatieve effecten op kwetsbare ecosystemen in Nederland veelal wel bestreden. Watercrassula komt in Flevoland met name voor in wateren in het stedelijk gebied en in het Hulkesteitse bos.

- Risico:** Watercrassula kan een zeer dichte vegetatie vormen op oevers en in voedselarme wateren waardoor inheemse planten en dieren worden weggeconcentreerd. De plant vormt drijvende matten die ervoor zorgen dat onderwaterplanten geen licht meer krijgen en zuurstoftekort optreedt.
- Doel:** Beheersen. Door lokale groeiplaatsen zorgvuldig te verwijderen neemt de kans op verspreiding af.
- Bestrijding:** De overblijvende, wintergroene moeras- en semi terrestrische plant watercrassula groeit zowel op land als in het water. Verspreiding gebeurt gemakkelijk vegetatief wat bestrijding moeilijk maakt. Bestrijding is mogelijk door dempen van het water wat voornamelijk de meest succesvolle manier van bestrijding blijkt. Door afdekking kan aanzienlijke sterfte van de plant worden bereikt en dit kan zodoende als beheer methode worden toegepast. Andere wijzen van bestrijding worden onderzocht; stikstof en koolstof hebben invloed op de groei van de watercrassula (bv. een lage concentratie koolstofdioxide in de waterlaag zorgt voor verminderde groei). Een systematische aanpak is voorwaarde maar sluit ook niet uit dat de plant zich opnieuw vestigt. Het ecosysteem weerbaarder maken is een solide (preventieve) aanpak. Inheemse concurrenten zoals oeverkruid, glaskroos, veenmos, pilvaren, waterpostelein, vlottende bies, knolrus, veelstengelige waterbies en moerashertshooi beperken de verspreiding van watercrassula.

Zoogdieren

Beverrat (*Myocastor coypus*)

De beverrat is een zwaargebouwd knaagdier die zich voedt met wortels en scheuten van moeras- en oeverplanten. De soort wordt nog sporadisch in Flevoland aangetroffen. De beverrat was een aantal jaren niet meer in Flevoland waargenomen, maar in het najaar van 2022 zijn er weer Beverratten gevangen en waargenomen in de omgeving van het Vogeleiland.

- Risico:** De beverrat graaft holen in oevers waardoor schade aan oevers en dijklichamen ontstaat en de veiligheid in het geding komt.
- Doel:** Eliminatie. In 2022 is aan het waterschap een opdracht in de zin van de Wet natuurbescherming gegeven om de soort in heel Flevoland te kunnen bestrijden.
- Bestrijding:** De beverrat wordt door het waterschap bestreden door middel van het wegvangen en doden van de dieren.

Muskusrat (*Ondatra zibethicus*)

De muskusrat is een knaagdier van ongeveer 40 cm die zich naast oevervegetatie ook voedt met insecten en schelpdieren. De muskusrat komt verspreid voor in de provincie Flevoland. Muskusrattenbestrijding wordt uitgevoerd door het waterschap.

- Risico:** Schade aan dijklichamen en oevers, waardoor de veiligheid in het geding komt.
- Doel:** Eliminatie. In 2022 is aan het waterschap een opdracht in de zin van de Wet natuurbescherming gegeven om de soort in heel Flevoland te kunnen bestrijden.
- Bestrijding:** De muskusrat wordt door het waterschap bestreden door middel van het wegvangen en doden van de dieren.

Siberische grondeekhoorn (*Tamias sibiricus*)

De Siberische grondeekhoorn is aanzienlijk kleiner dan de Europese rode eekhoorn. Het dier is in het verleden als huisdier gehouden en heeft zich na te zijn ontsnapt in Nederland gevestigd. Het is nog niet duidelijk in hoeverre het voorkomen van de Siberische grondeekhoorn van invloed is op de populatie van de inheemse bruine eekhoorn. In Flevoland komt de soort sporadisch voor. Er zijn alleen waarnemingen bekend uit het Voorsterbos.

- Risico:** Vormt een bedreiging voor andere eekhoornsoorten, maar zeker een bedreiging voor bodembroeders. Drager van ziektes en parasieten.
- Doel:** Eliminatie.
- Bestrijding:** Bestrijding kan worden uitgevoerd door middel van het wegvangen met kooien.

Wasbeer (*Procyon lotor*)

De wasbeer is een roofdier dat zich voedt met eieren, kuikens en vogels. De wasbeer is in de afgelopen 5 jaar 2 maal in Flevoland waargenomen. De soort verspreidt zich over Nederland vanuit het zuidoosten.

- Risico:** Wasberen kunnen drager zijn van de wasbeerspoelworm. Faunaschade kan optreden bij geïsoleerde populaties. Daarnaast kunnen ze schade aan gebouwen en landbouwgewassen en pluimvee aanrichten.
- Doel:** Eliminatie. De provincie zal voor de bestrijding een opdracht in de zin van de Wet natuurbescherming verlenen aan de Faunabeheereenheid (FBE).
- Bestrijding:** Bestrijding vindt plaats door middel van het wegvangen met kooien en doden met geweer.

Wasbeerhond (*Nyctereutes procyonoides*)

De wasbeerhond is een klein hondachtig roofdier wat enigszins lijkt op de wasbeer. Het is een alleseter met een zeer hoge reproductiesnelheid, die vooral in nattere gebieden voorkomt. De wasbeerhond is in de afgelopen 5 jaar 9 maal in Flevoland waargenomen. De soort verspreidt zich over Nederland vanuit het oosten (Overijssel/ Drenthe) en zit met name nog in de Noordoostpolder. Hij is echter ook in Zuidelijk Flevoland waargenomen. In tegenstelling tot de wasbeer houdt de soort vooral van nattere habitattypes. De provincie zal voor de bestrijding een opdracht in de zin van de Wet natuurbescherming verlenen aan de Faunabeheereenheid (FBE).

- Risico:** De wasbeerhond verspreidt zich zeer snel en kan daarom makkelijk ziektes verspreiden (inheemse fauna; mens).
- Doel:** Eliminatie. Bestrijden van de soort middels het wegvangen met kooien en doden met geweer. Hiervoor zal de provincie een opdracht in de zin van de Wet natuurbescherming verlenen aan de FBE.
- Bestrijding:** Bestrijding vindt plaats door middel van het wegvangen met kooien en doden met geweer.

Vogels

Nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*)

De nijlgans is eigenlijk een eend die voornamelijk in bomen broedt en zich voedt met bij voorkeur voedselrijk gras. De soort is wijdverspreid over de provincie en gedurende het gehele jaar aanwezig.

- Risico:** De nijlgans vertoont agressief gedrag ten opzichte van andere vogels, waardoor deze verdrongen of gedood worden. Dit is met name in de ruiperiode relevant. Naast verdringing van inheemse fauna treedt ook schade op aan de landbouwgewassen.
- Doel:** Beheersing. De provincie heeft voor de bestrijding een opdracht in de zin van de Wet natuurbescherming verleend aan de Faunabeheereenheid (FBE).
- Bestrijding:** Bestrijding wordt uitgevoerd door middel van afschot.

Rosse stekelstaart (*Oxyura jamaicensis*)

De rosse stekelstaart is een kleine eend die al duikend onder water naar voedsel zoekt. Enkele tientallen exemplaren worden jaarlijks met name in de randmeren, het Harderbroek, de Noorderplassen, het Bovenwater en de Lepelaarplassen waargenomen.

Risico: De rosse stekelstaart kan schade veroorzaken aan inheemse fauna. Doordat de soort kan kruisen met de in Zuid-Europa voorkomende inheemse zwaar beschermde witkopeend vormt de rosse stekelstaart de grootste bedreiging voor het voortbestaan van de witkopeend.

Doel: Eliminatie. De provincie heeft voor de bestrijding een opdracht in de zin van de Wet natuurbescherming verleend aan de Faunabeheereenheid (FBE).

Bestrijding: Bestrijding wordt uitgevoerd door middel van afschot.

Halsbandparkiet (*Psittacula krameri*)

De halsbandparkiet is een knalgroene luidruchtige vogel die in hollen of nestkasten broedt. De soort heeft zich gevestigd in met name Almere, Lelystad en Zeewolde en kan zich hier handhaven omdat ze gevoerd wordt door omwonenden. De soort staat niet op de Unie-lijst.

Risico: De halsbandparkiet veroorzaakt schade aan inheemse fauna door voedsel- en nestplaatsconcurrentie en schade aan de fruitteelt.

Doel: Beheersen in stedelijk gebied, elimineren in Oostelijk en Noordelijk Flevoland. Bestrijden met geweer. Hiervoor zal de provincie een opdracht in de zin van de Wet natuurbescherming moeten verlenen aan de FBE voor het gebruik van het geweer.

Bestrijding: Bestrijding wordt uitgevoerd door middel van het plaatsen van vangkooien en door afschot.

Ongewervelden**Aziatische hoornaar** (*Vespa velutina*)

De Aziatische hoornaar is een grotendeels zwarte wesp die zich voedt met bijen, mieren en hommels. De soort heeft zich gevestigd in Spanje, Frankrijk en België en wordt regelmatig in Nederland waargenomen. In Flevoland is de soort nog niet waargenomen maar het is te verwachten dat de Aziatische hoornaar zich ook naar Flevoland zal verspreiden.

Risico: De Aziatische hoornaar vormt een bedreiging voor wilde bijen en hommels. Een afname van bestuivers heeft potentieel een negatief effect op de bestuiving van beschermde planten.

Doel: Preventie.

Bestrijding: Verwacht wordt dat de soort zich voor 2025 in Flevoland zal vestigen. Bestrijding zal dan worden uitgevoerd door de nesten op te sporen en deze te vernietigen door deskundigen.

Mediterraan draaigatje (*Tapinoma nigerrimum-complex*)

Het mediterrane draaigatje is een zwarte, glanzende mier. Het is een warmteminnende soort uit Zuid-Europa die met grond van tuin- of potplanten in ons land terecht is gekomen. De soort is voor het eerst in 2013 in Nederland waargenomen. De nesten bevinden zich in de grond, in tuinmuurtjes en waarschijnlijk op sommige plekken ook deels in de spouw of binnenschuif. De kolonies kunnen zeer groot worden. In Almere bevindt zich een kolonie. In Zeewolde is de soort succesvol bestreden.

- Risico:** Het mediterrane draaigatje kan bijten en zorgt voor veel overlast.
- Doel:** Eliminatie
- Bestrijding:** Bestrijding dient te worden uitgevoerd door een gespecialiseerd bedrijf. Onoordeelkundig handelen kan leiden tot het uitbreiden van de kolonie.

Chinese wolhandkrab (*Eriocheir sinensis*)

De Chinese wolhandkrab is een grote krab met op de voorscharen een forse pluk haren. Het is een omnivoor die leeft van waterplanten, algen en mossels. De wolhandkrab trekt in het najaar vanuit de rivieren naar zee om daar te paren. De Chinese wolhandkrab komt wijdverspreid voor in Flevoland.

- Risico:** De Chinese wolhandkrab woelt de bodem om en graaft gangen in oevers waardoor de helderheid vermindert en oevers verzwakken.
- Doel:** Beheersen.
- Bestrijding:** Het vangen van wolhandkrabben kan als beheersmaatregel ingezet worden. Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor de aanpak van de Chinese wolhandkrab.

Amerikaanse rivierkreeften (*Pacifastacus leniusculus, Orconectus sp., Procambarus sp.*)

De Californische, geknobbelde, gevlekte, rode en roestbruine Amerikaanse rivierkreeft en de marmerkreeft eten onderwaterplanten en eieren van vissen en amfibieën. Met name de geknobbelde, gevlekte en rode Amerikaanse rivierkreeften komen in Flevoland wijdverspreid voor. Amerikaanse rivierkreeften zijn goed in het koloniseren van verstoorde watersystemen. Het is waarschijnlijk dat steile spaarzaam begroeide oevers gunstig zijn voor de Amerikaanse rivierkreeften. Paling, baars en snoekbaars eten de kleinere rivierkreeften terwijl onder meer de otter en blauwe reiger een voorkeur hebben voor grotere exemplaren.

- Risico:** Met de Amerikaanse rivierkreeften is de kreeftenpest meegekomen waardoor de Europese rivierkreeft in Nederland bijna is uitgestorven. De Amerikaanse rivierkreeften hebben een negatieve invloed op vissen en amfibieën doordat de eieren worden opgegeten. Door de graaf- en graasactiviteiten van de kreeften wordt het water troebel en komen veel meer nutriënten in het water waardoor de waterkwaliteit verslechtert.
- Doel:** Beheersen.
- Bestrijding:** Het vangen van rivierkreeften in combinatie met het natuurlijker inrichten van watergangen, waardoor inheemse predatoren meer kans krijgen kan worden ingezet als beheersmaatregel. Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor de aanpak van de Amerikaanse rivierkreeften

Reptielen

Ledersierschildpad (*Trachemys scripta*)

Hieronder vallen drie ondersoorten die als invasieve exoot in Flevoland voorkomen: Geelbuikschildpad (*Trachemys scripta scripta*), Geelwangschildpad (*Trachemys scripta troostii*) en de Roodwangschildpad (*Trachemys scripta elegans*).

Risico: De ondersoorten van de Ledersierschildpad worden wereldwijd, en dus ook in het zuiden van Europa, als de meest invasieve schildpadsoort beschouwd. De schildpad kan ziekten overbrengen op andere aquatische soorten en bedreigt deze soorten ook door predatie en competitie.

Doel: Beheersen. Er is nog geen voortplanting in de vrije natuur vastgesteld.

Bestrijding: Er is nog geen sprake van bestrijden, omdat vanwege dat er geen voortplanting plaatsvindt de risico's in Flevoland beperkt zijn. Wel wordt de ontwikkeling van de soort goed in de gaten gehouden.

Vissen

Zonnebaars (*Lepomis gibbosus*)

De zonnebaars is een opvallend gekleurde vis die zich voedt met macrofauna en eieren en larven van amfibieën en vissen. De zonnebaars is op enkele plaatsen in Flevoland waargenomen.

Risico: Door predatie door de zonnebaars neemt de diversiteit en dichtheid van inheemse ongewervelden en amfibieën af. Ook worden vissenlarven gegeten en ondervinden grotere vissen problemen door concurrentie en draagt de aanwezigheid van de zonnebaars bij aan de vertroebeling en verhoging van de fosfaat- en stikstofconcentraties in het water. Hierdoor verandert de plantensamenstelling

Doel: Beheersen.

Bestrijding: Het vangen of het uitzetten van snoeken kan worden ingezet als beheersmaatregel voor zonnebaarzen. Dit is met name zinvol in geïsoleerde wateren. Hiervoor is wel overleg met de gebiedspartners en de visstandbeheercommissie (VBC) gewenst.

6. Monitoring en rapportage

Voor een effectieve bestrijding is het van belang dat een actueel beeld beschikbaar is van de verspreiding van de verschillende invasieve exoten. In de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zijn de meeste waarnemingen opgeslagen, dit geeft nog een onvoldoende beeld van de verspreiding van de soorten. Voor een goed beeld van de verspreiding van invasieve soorten is het van groot belang dat nieuwe waarnemingen worden ingevoerd in de NDFF. Er zijn verschillende systemen van waaruit waarnemingen kunnen worden ingelezen in de NDFF. De bekendste zijn ObsIdentify, snApp de exoot, Waarneming.nl en het invoerportaal van de NDFF.

De provincie Flevoland heeft de beschikking over Field Maps waarmee in het veld data over onder andere invasieve exoten gemakkelijk kunnen worden ingevoerd. Field Maps is een oplossing binnen ArcGIS online, een collaboratief cloud gebaseerd platform. Binnen ArcGIS online kan de provincie de app voor de invasieve exoten delen met de partners door ze uit te nodigen.

Niet alle partijen kunnen beschikken over de gegevens in de NDFF. Daarom zal de provincie de partners jaarlijks van verspreidingskaarten voorzien.

Het waterschap Zuiderzeeland streeft ernaar om een gebiedsdekkend beeld te krijgen van de verspreiding van voor het uitvoeren van de waterschapstaak relevante invasieve soorten in haar werkgebied. Op locaties waar soorten met de voorkeursaanpak 'eliminatie' zijn aangetroffen wordt gericht jaarlijks

gecontroleerd of de soort niet is teruggekomen. De medewerkers van het waterschap maken gebruik van het invoerportaal van de NDFF.

Invasieve watervogels als de nijlgans en rosse stekelstaart worden in de jaarlijkse watervogeltellingen SOVON geteld. Daarnaast wordt er door de jagers jaarlijks geteld in de 3e week van juli. De gegevens van de tellingen worden door de Faunabeheereenheid (FBE) jaarlijks aan de provincie gerapporteerd. Het afschot wordt vastgelegd in het digitale faunaregistratiesysteem van de FBE en eveneens gerapporteerd.

De provincie heeft zich aangesloten op het signaleringssysteem van waarneming.nl om zo adequaat te kunnen handelen bij waarnemingen van soorten waarbij snel gehandeld moet worden. Meldingen worden gedeeld met de betreffende gebiedseigenaar/beheerder. De provincie zal ook de partners adviseren om zich aan te sluiten.

De provincie levert elke 3 jaar een rapportage aan het Rijk over genomen maatregelen ten aanzien van invasieve exoten. In deze rapportage wordt ook ingegaan op de effectiviteit van genomen maatregelen en de kosten hiervan zodat een beeld kan worden gevormd van de ontwikkeling en de kosten die met taken van de provincie (zie hoofdstuk 3) gepaard gaan. Aan de hand van de provinciale rapportages stelt het Rijk vervolgens een EU-rapportage samen.

7. Communicatie

Veel invasieve exoten zijn in het verleden als tuin- of vijverplant of huisdier in Nederland verkocht en ontsnapt of in de natuur achtergelaten. De meeste inwoners zullen zich niet bewust zijn geweest van de impact die invasieve exoten kunnen hebben op onze ecosystemen en de biodiversiteit. De communicatie over invasieve exoten zal met name gericht zijn om de bewustwording te vergroten.

Op de website van de provincie zal meer informatie worden gedeeld over het probleem van invasieve exoten. Ook zal de provincie andere partners en media betrekken om te communiceren over de invasieve exoten. Van de meest problematische soorten in Flevoland zal op de website van de provincie informatie beschikbaar worden gesteld via factsheets. Voor andere soorten zijn de factsheets van de NWWA toereikend.

Op de website van de provincie staat aangegeven waar meldingen van invasieve exoten het beste kunnen worden doorgegeven. Van alle meldingen die zijn opgenomen in de Nationale databank flora en fauna (NDFF) maakt de provincie jaarlijks een overzichtskaart en deelt deze met gebiedspartners.

Bij de start of afronding van speciale bestrijdingsprojecten worden de media via een persbericht geïnformeerd.

Wasbeerhond

8. Financieel kader

8.1 Middelen

De aanpak van invasieve exoten maakt onderdeel uit van het programma Flevoland Natuurinclusief, waarvoor in mei 2021 door Gedeputeerde Staten een bestuursopdracht is vastgesteld. Voor 2022 is € 186.500,- beschikbaar voor de invulling en uitvoering van het exotenbeleid. Voor de periode 2023-2025 is rekening gehouden met € 250.000 structureel benodigd budget. Dit bedrag wordt ingezet voor:

- bestrijden soorten langs provinciale wegen en vaarwegen;
- voorkomen vestiging van nieuwe soorten;
- subsidies voor het uitvoeren van bestrijding en

innovatie van bestrijdingsmethoden;

- subsidies voor het opstellen van bestrijdings- en beheerplannen;
- organiseren van kennissessies;
- organiseren van een gecoördineerde aanpak van enkele problematische soorten;
- monitoring;
- communicatie.

Een globale invulling van de de verdeling van de financiële middelen is weergegeven in onderstaande tabel.

Acties waarvoor financiële middelen beschikbaar zijn	2022	2023	2024	2025
bestrijden soorten langs provinciale wegen en vaarwegen	€ 65.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Voorkomen vestiging nieuwe soorten		€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Opstellen Uitvoeringsprogramma	€ 20.000			
Subsidie voor bestrijdingsmaatregelen, innovatie bestrijdingsmethoden en/of bestrijdings- en beheersplannen	€ 16.500	€ 87.000	€ 87.000	€ 87.000
Kennissessies	€ 11.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Gecoördineerde aanpak problematische soorten	€ 11.500	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
Monitoring		€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Communicatie	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Totaal	€ 127.000¹	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000

¹ Het begrote bedrag is in 2022 hoger dan het bestede bedrag.

8.2 Kader subsidieverlening

De ervaring leert dat verschillende partners onvoldoende middelen hebben om invasieve exoten effectief te kunnen bestrijden. Dit speelt met name bij plantensoorten die al wijdverspreid voorkomen zoals de reuzenberenklauw en Aziatische duizendknopen. Daarnaast zijn er enkele plantensoorten die nog niet wijdverspreid zijn, maar af toe massaal opduiken, zoals de watercrassula. De kosten van bestrijding zijn vaak aanzienlijk en passen niet in de bestaande budgetten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Daarnaast ontbreekt vaak de kennis over welke bestrijdingsmethoden kosteneffectief zijn. Voor sommige soorten is het ook nog niet helder welke aanpak het beste werkt. Naarmate de tijd verstrijkt zullen echter de groeiplaatsen groter worden en de kosten van bestrijding en beheer toenemen.

De provincie wil niet alleen aandacht vragen voor invasieve exoten maar de partners ook financieel ondersteunen bij het opzetten en uitvoeren van een planmatige bestrijding. Voor het opstellen van uitvoeringsplannen, bestrijding van soorten en/ of voor innovatie van bestrijdingsmethoden kan subsidie worden aangevraagd door terreinbeheerders, gemeenten en het waterschap. De hoogte van de subsidie voor het opstellen van bestrijdings- en beheersplannen of voor innovatie van bestrijdingsmethoden bedraagt maximaal € 10.000,- per organisatie per jaar. Voor de bestrijding van invasieve exoten die in Bijlage 1 van dit Uitvoeringsprogramma vermeld zijn kan een subsidie

worden aangevraagd van maximaal € 15.000,- per organisatie per jaar. Subsidie wordt verleend voor maximaal 50% van de projectkosten.

Subsidie wordt verleend op basis van de Algemene Subsidieverordening Flevoland. Voorwaarde voor het verkrijgen van subsidie is dat een projectplan wordt aangeleverd waarin de bestrijdingsmethode wordt omschreven en waaruit blijkt dat met deze methode de invasieve soorten kosteneffectief worden bestreden. Voor een effectieve bestrijding is vrijwel altijd een meerjarige aanpak noodzakelijk.

8.3 Risico's

De kosten voor de aanpak van invasieve exoten zijn moeilijk te voorspellen. Het is nu nog niet duidelijk welke soorten zich in Flevoland zouden kunnen vestigen en in hoeverre al gevestigde soorten zich zullen ontwikkelen. De provincie reserveert € 15.000,- per jaar voor de eliminatie van nieuwe soorten.

Met de overdracht van taken ten aanzien van bestrijding van invasieve exoten aan de provincies zijn geen extra financiële middelen door het Rijk beschikbaar gesteld. Wel is afgesproken dat als de kosten voor bestrijding van invasieve exoten sterk stijgen en redelijkerwijs niet zijn op te vangen, het Rijk en de provincies de consequenties daarvan met elkaar bespreken.

9. Vervolgstappen

Dynamisch document

Vanwege de dynamiek in het invasieve exotenbeleid (zoals aanpassingen in de wettelijke verplichtingen met betrekking tot soorten, de vestiging van nieuwe soorten in Flevoland, en het ontwikkelen van nieuwe methoden om invasieve exoten aan te kunnen pakken) dient de uitvoering daarvan regelmatig te worden bijgesteld.

Er loopt een aantal pilots in de provincie en in de rest van Nederland. De ervaringen uit deze pilots zullen in beheersmaatregelen nader uitgewerkt worden. Gedacht kan worden aan de pilot ongelijkbladig vederkruid en inzet van concurrerende inheemse soorten bij reuzenberenklauw. Dit betekent dat dit Uitvoeringsprogramma op delen kan worden aangepast.

Financiering uitvoering provinciale projecten

Door de uitvoering van het programma zal er meer inzicht worden verkregen op de kosten voor de aanpak

van invasieve exoten. Dit geldt zowel voor de aanpak van de invasieve exoten door partners als voor de aanpak van de invasieve exoten in provinciale bermen, oevers en vaarten.

Voor de aanpak van de invasieve exoten in provinciale bermen, oevers en vaarten wordt de komende jaren uitgezocht hoe dit een structurele plek kan krijgen in de reguliere cyclus van beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur. Hiervoor is het noodzakelijk dat de ambitie en de hoeveelheid maatregelen duidelijk in beeld zijn gebracht. In de toekomst dient de begroting gedekt te zijn binnen het strategisch uitvoeringsprogramma (SUP 4.0).

Afhankelijk van de ontwikkelingen rond de Unielijst en de Omgevingswet, wordt er een evaluatie gepland in 2025 ten behoeve van de update van het Uitvoeringsprogramma en nieuwe (indien nodig bijgestelde) budgetten voor 2026 en verder.

Ongelijkbladig vederkruid

Bijlage A. Lijst invasieve exoten

Terrestrische planten	Jaar plaatsing Unielijst	Categorie artikel	Gevestigd		Regeling Natuur- bescherming Bijlage 10	Bijlage VC bij art. 3.67 Bkl
			NL	FL		
Afghaanse duizendknoop (<i>Persicaria wallichii</i> , synoniem <i>Koenigia polystachya</i>)	2022	19b	Ja	Nee	Nee	Nee
Amerikaans bezemgras (<i>Andropogon virginicus</i>)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Ballonrank (<i>Cardiospermum grandiflorum</i>)	2017	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Bastaardduizendknoop (<i>Fallopia x bohemica</i>)	n.v.t.	n.v.t.	Ja	Ja	Nee	Nee
Boomwurger (<i>Celastrus orbiculatus</i>)	2022	19a	Ja	Nee	Nee	Nee
Chinese struikklaver (<i>Lespedeza cuneata</i>)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Fraai lampenpoetsersgras (<i>Pennisetum setaceum</i>)	2017	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Gewone gunnera (<i>Gunnera tinctoria</i>)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Nee
Gestekelde duizendknoop (<i>Persicaria perfoliata</i>)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Hakea (<i>Hakea sericea</i>)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Hemelboom (<i>Ailanthus altissima</i>)	2019	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Hoog pampagras (<i>Cortaderia jubata</i>)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Japanse klimvaren (<i>Lygodium japonicum</i>)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Japanse duizendknoop (<i>Fallopia japonica</i>)	n.v.t.	n.v.t.	Ja	Ja	Nee	Nee
Japans steltgras (<i>Microstegium vimineum</i>)	2017	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Kudzu (<i>Pueraria montana var. lobata</i>)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Mesquite (<i>Prosopis juliflora</i>)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Oosterse hop (<i>Humulus scandens</i>)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Perzische berenklauw (<i>Heracleum persicum</i>)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Reuzenbalsemien (<i>Impatiens glandulifera</i>)	2017	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Reuzenberenklauw (<i>Heracleum mantegazzianum</i>)	2017	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Roze rimpelgras (<i>Ehrharta calycina</i>)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja

Terrestrische planten	Jaar plaatsing Unielijst	Categorie artikel	Gevestigd		Regeling Natuur- bescherming Bijlage 10	Bijlage VC bij art. 3.67 Bkl
			NL	FL		
Sachalinse duizendknoop (Fallopia sachalinensis)	n.v.t.	n.v.t.	Ja	Ja	Nee	Nee
Schijnambrosia (Parthenium hysterophorus)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Sosnowsky's berenklauw (Heracleum sosnowskyi)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Struikaster (Baccharis halimifolia)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Talgboom (Triadica sebifera)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Wilgacacia (Acacia saligna)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Zijdeplant (Asclepias syriaca)	2017	19a	Ja	Nee	Ja	Ja

Water- en oeverplanten	Jaar plaatsing Unielijst	Categorie artikel	Gevestigd		Regeling Natuur- bescherming Bijlage 10	Bijlage Vc bij art. 3.67 Bkl
			NL	FL		
Alligatorkruid (Alternanthera philoxeroides)	2017	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Grote vlotvaren (Salvinia molesta)	2019	17	Ja	Ja	Ja	Ja
Grote waternavel (Hydrocotyle ranunculoides)	2016	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Kleine waterteunisbloem (Ludwigia peploides)	2016	19a	Ja	Ja	Ja	Ja
Moeraslantaarn (Lysichiton americanus)	2016	19a	Ja	Nee	Ja	Ja
Ongelijkbladig vederkruid (Myriophyllum heterophyllum)	2017	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Parelvederkruid (Myriophyllum aquaticum)	2016	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Smalle theeplant (Gymnocoronis spilanthoides)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Smalle waterpest (Elodea nuttallii)	2017	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Verspreidbladige waterpest (Lagarosiphon major)	2016	19b	Ja	Nee	Ja	Ja
Watersla (Pistia stratiotes)	2022	17	Nee	Ja	Nee	Nee
Waterhyacint (Eichhornia crassipes)	2016	19a	Nee	Ja	Ja	Ja
Waterteunisbloem (Ludwigia grandiflora)	2016	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Waterwaaier (Cabomba caroliniana)	2016	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Watercrassula (Crassula helmsii)	n.v.t.	n.v.t.	Ja	Ja	Nee	Nee

Zoogdieren	Jaar plaatsing Unielijst	Categorie artikel	Gevestigd		Regeling Natuur- bescherming Bijlage 10	Bijlage Vc bij art. 3.67 Bkl
			NL	FL		
Amerikaanse voseekhoorn (Sciurus niger)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Axishert (Axis axis)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Beverrat (Myocastor coypus)	2016	19a	Ja	Ja	Nee	Nee
Grijze eekhoorn (Sciurus carolinensis)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Indische mangoeste (Herpestes javanicus)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Muntjak (Muntiacus reevesi)	2016	19a	Nee	Nee	Ja	Ja
Muskusrat (Ondatra zibethicus)	2017	19b	Ja	Ja	Nee	Nee
Pallas' eekhoorn (Callosciurus erythraeus)	2016	19a	Nee	Nee	Ja	Ja
Rode neusbeer (Nasua nasua)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Siberische grondeekhoorn (Tamias sibiricus)	2016	19a	Ja	Ja	Ja	Ja
Thaise eekhoorn (Callosciurus finlaysonii)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Wasbeer (Procyon lotor)	2016	17	Ja	Ja	Ja	Ja
Wasbeerhond (Nyctereutes procyonoides)	2017	19b	Ja	Ja	Ja	Ja

Vogels	Jaar plaatsing Unielijst	Categorie artikel	Gevestigd		Regeling Natuur- bescherming Bijlage 10	Bijlage Vc bij art. 3.67 Bkl
			NL	FL		
Halsbandparkiet (Psittacula krameri)	n.v.t.	n.v.t.	Ja	Ja	Nee	Nee
Heilige ibis (Threskiornis aethiopicus)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Huiskraai (Corvus splendens)	2016	19a	Nee	Nee	Ja	Ja
Nijlgans (Alopochen aegyptiacus)	2017	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Roodbuikbuulbuul (Pycnonotus cafer)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Rosse stekelstaart (Oxyura jamaicensis)	2016	19a	Ja	Ja	Ja	Ja
Treurmaina (Acridotheres tristis)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja

Reptielen /amfibieën	Jaar plaatsing Unielijst	Categorie artikel	Gevestigd		Regeling Natuur- bescherming Bijlage 10	Bijlage Vc bij art. 3.67 Bkl
			NL	FL		
Afrikaanse klauwkikker (Xenopus laevis)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Amerikaanse stierkikker (Lithobates catesbeianus, synoniem Rana catesbeiana)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Gewone koningsslang (Lampropeltis getula)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Geelbuikschildpad (Trachemys scripta scripta)	2016	19b	Nee	Ja	Ja	Ja
Geelwangschildpad (Trachemys scripta troostii)	2016	19b	Nee	Ja	Ja	Ja
Roodwangschildpad (Trachemys scripta elegans)	2016	19b	Nee	Ja	Ja	Ja

Ongewervelden	Jaar plaatsing Unielijst	Categorie artikel	Gevestigd		Regeling Natuur- bescherming Bijlage 10	Bijlage Vc bij art. 3.67 Bkl
			NL	FL		
Aziatische hoornaar (Vespa velutina)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Dwergvuurmier (Wasmannia auropunctata)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Nieuw-Zeelandse landplatworm (Arthurdendyus triangulatus)	2019	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Rode vuurmier (Solenopsis invicta)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Solenopsis richteri	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Tropische vuurmier (Solenopsis geminata)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Californische rivierkreeft (Pacifastacus leniusculus)	2016	19b	Ja	Ja	Nee	Nee
Chinese wolhandkrab (Eriocheir sinensis)	2016	19b	Ja	Ja	Nee	Nee
Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft (Orconectus virilis)	2016	19b	Ja	Ja	Nee	Nee
Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (Orconectus limosus)	2016	19b	Ja	Ja	Nee	Nee
Limnoperna fortunei	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Marmerkreeft (Procambarus fallax f. virginalis)	2016	19b	Ja	Nee	Nee	Nee
Rode Amerikaanse rivierkreeft (Procambarus clarkii)	2016	19b	Ja	Ja	Nee	Nee
Roestbruine Amerikaanse rivierkreeft (Faxonius rusticus, synoniem Orconectes rusticus)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Mediterraan draaigatje (Tapinoma nigerrimum-complex)	n.v.t.	n.v.t.	Ja	Ja	Nee	Nee

Vissen	Jaar plaatsing Unielijst	Categorie artikel	Gevestigd		Regeling Natuur- bescherming Bijlage 10	Bijlage Vc bij art. 3.67 Bkl
			NL	FL		
Amerikaanse zeebaars (Morone americana)	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Amoergrondel (Percottus glenii)	2016	17	Nee	Nee	Ja	Ja
Blauwband (Pseudorasbora parva)	2016	19b	Ja	Nee	Ja	Ja
Channa argus	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Fundulus heteroclitus	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Gambusia affinis	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Gambusia holbrooki	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Gestreepte koraalmeerval (Plotosus lineatus)	2019	17	Nee	Nee	Nee	Nee
Zonnebaars (Lepomis gibbosus)	2019	19b	Ja	Ja	Ja	Ja
Zwarte dwergmeerval (Ameiurus melas)	2022	19a	Ja	Nee	Nee	Nee

Zeewieren	Jaar plaatsing Unielijst	Categorie artikel	Gevestigd		Regeling Natuur- bescherming Bijlage 10	Bijlage Vc bij art. 3.67 Bkl
			NL	FL		
Rugulopteryx okamurae	2022	17	Nee	Nee	Nee	Nee

Colofon

Dit is een uitgave van:

Provincie Flevoland

Visarenddreef 1

Postbus 55

8200 AB Lelystad

Contact:

T 0320 – 265 265

E info@flevoland.nl

W www.flevoland.nl

December 2022